

KARLSTADS KOMMUN

TEKNIK- OCH FASTIGHETSFÖRVALTNINGEN

Tjänsteskrivelse 2013-09-24

Charlotte Wedberg, 054-540 69 96

charlotte.wedberg@karlstad.se

Teknik- och fastighetsnämnden

2013-10-23

Ärende **13**

Åtgärder inom miljö- och klimatstrategin utifrån 100 miljömiljoner

Dnr TFN-2009-1534 Dpl 25

Teknik- och fastighetsförvaltningens förslag

Godkänna förslagna mål, aktiviteter och kostnader under 2014 för att uppnå mål inom miljö- och klimatstrategin och den strategiska planen.

Sammanfattning av ärendet

Miljö- och klimatstrategin är ett av de tre styrdokument som ingår i kommunens strategiska plan och är strategin för att nå målen inom målområdet: Den goda gröna staden. I den kommunövergripande strategin har fem områden lyfts fram; Klimat och luft, Vatten, Natur och biologisk mångfald, Mark byggande boende och Internt miljöarbete. Inom varje delområde har övergripande mål tagits fram. Målen har sedan omsatts i en handlingsplan med prioriterade åtgärder för kommande år.

Teknik- och fastighetsnämnden har av kommunfullmäktige beviljats ett särskilt investeringsanslag på 100 mkr för genomförande av klimat- och miljöinvesteringar (25 milj/år i fyra år). Förvaltningens förslag innebär att de investeringsåtgärder i handlingsplanen som inte ryms inom ordinarie investeringsbudget finansieras genom det särskilda anslaget. Övriga åtgärder i handlingsplanen kommer att genomföras inom befintlig investerings- och driftram. Resursfördelningen mellan områdena baseras på hur pass väl åtgärden syftar till att minimera förvaltningens betydande miljöpåverkan utifrån nuläget, uppfylla de nationella miljömålen och kommunens strategiska plan.

Beslutsunderlag

Teknik- och fastighetsförvaltningens tjänsteskrivelse den 24 september 2013.

Fördelning miljö- och energiprojekt utifrån 100 miljömiljoner

Miljö- och klimatstrategin

Ärende

Visionen *Livskvalitet Karlstad 100 000* är en riktningssvisare för kommunens utvecklingsarbete. Ledstjärnan den goda gröna staden handlar om att Karlstad skall stå för en miljömässigt hållbar tillväxt. Vi skall ligga steget före och vara

innovativa för att stimulera hållbar utveckling. Den framtagna miljö- och klimatstrategin är styrdokumentet för att nå ledstjärnan om den goda gröna staden.

I teknik- och fastighetsförvaltningens arbete med miljö- och klimatstrategin har förvaltningens betydande miljöpåverkan identifierats, både primärt som verksamhetsutövare och sekundärt hur förvaltningen påverkar andra aktörer i kommunen. Nuläget 2010 visade att förvaltningen har arbetat systematiskt med att minska energianvändningen i sina fastigheter via bl.a. EPC projektet och har kommit långt med att minska påverkan från de kommunalt ägda personbilarna tack vare centraliserat fordonsägande. Förvaltningen har också nått framgång i sitt naturvårdsarbete. Det finns också en mycket engagerad personal som brinner för sitt arbete och på så sätt bidrar till att förvaltningen ständigt blir bättre på att minska sin miljöpåverkan. På varje område finns dock möjlighet till förbättring där vissa områden inte lever upp till ställda lagkrav och nationella miljömål.

Nuläget visar att förvaltningen har sin största miljöpåverkan inom:

- Energianvändning
- Transporter
- Upphandling av tjänster

Utifrån nuläget har både kommunövergripande och förvaltningsspecifika mål tagits fram. Målen syftar till att uppnå de nationella miljömålen och målsättningarna i den strategiska planen. Dessa skall också bidra till förvaltningens ambition om att bli en av Sveriges bästa tekniska förvaltningar inom miljö- och klimatområdet. De kommunövergripande målen togs i kommunfullmäktige 2011-09-22. Utifrån de övergripande målen skall respektive nämnd besluta om åtgärder.

I arbetet med miljö- och klimatstrategin har därför alla avdelningar på teknik- och fastighetsförvaltningen tagit fram ett stort antal förslag till åtgärder för att nå miljömålen. Under 2012 och 2013 har 50 miljömiljoner fördelats på åtgärder för att minska förvaltningens betydande miljöpåverkan och uppfylla den strategiska planen. Åtgärderna är inriktade på främst fyra strategiska fokusområden såsom energianvändning, transporter, biologisk mångfald och vattenkvalité.

Resultatet visar hittills att fördelningen av miljömiljonerna är en ambitionshöjning utöver det som är möjligt i den löpande verksamheten och budget. Vissa åtgärder såsom naturvårdsinsatser, avloppsinventering, avfallshantering, belysningsprogram, ecodriving och metodutveckling för sanering av förorenad mark fortgår enligt plan. Medan andra områden inte har kommit igång så som planerat, tex renovering av slamsilo, driftoptimering och utbyte av tunga fordon till miljöfordon, detta bland annat på grund av budgetnedskärningar och förseningar i tidigare projekt. Arbeta pågår löpande med att följa upp och stötta resurspersonerna för att åtgärderna skall löpa enligt förväntad tidplan.

Förvaltningen har i septembernämnden 2013 informerat om hittillsvarande arbete med miljömiljonerna.

Åtgärderna har prioriterats utifrån ett antal kriterier där det övergripande syftet är att nå störst miljöeffekt utifrån förvaltningen som helhet. Prioriteringskriterierna är utan inbördes prioritering:

1. Längst ifrån nationella miljömål – de åtgärder som gör att de nationella miljömålen uppfylls.
2. Betydande miljöpåverkan – de åtgärder som innebär att förvaltningen minskar sin betydande miljöpåverkan och minskar risken för skada.
3. Prioriterade miljömål utifrån strategiskt plan – de åtgärder som är prioriterade utifrån den strategiska planen.
4. Cost/benefit- åtgärder som innebär en liten kostnad i relation till miljöeffekt. Åtgärderna behöver inte i samma omfattning uppfylla de ovan tre kriterierna.

Förslag till åtgärder 2014 – fyra strategiska fokusområden
Åtgärderna är inriktade på fyra fokusområden; energianvändning, transporter, biologisk mångfald och vattenkvalité. Nuläget visar att det fortsatt krävs åtgärder utöver löpande verksamhet och budget inom just dessa områden för att klara uppställda mål och minska den betydande miljöpåverkan.

1. Minimera elanvändningen genom att ersätta elvärme, energieffektivisering i styr och reglerutrustning samt hållbar belysningsplanering.

Den största delen av klimatpåverkan från energisektorn kommer från elproduktionen av den el vi använder. Särfor prioriteras minimering av användningen av direktverkande el för uppvärmning samt effektivisering av elförbrukningen. På fastighetssidan skall detta ske via konvertering till vattenburen värme, utbyte av ventilationsaggregat och koppla ihop fastigheterna till kommunens överordnande energiövervakningssystem. Under de två senaste åren har elanvändningen i förvaltningens lokaler minskat med 15 %.

Offentlig belysning är en stor kostnadspost för teknik- och fastighetsförvaltningen där energikostnaden under armaturens livslängd står för ca 95 % av den totala kostnaden. Resterande 5 % är kapitalkostnad på investeringen i armaturer och stolpar samt underhållsåtgärder. Elkostnaden för offentlig belysning är idag ca 8,5 miljoner kronor per år. Ett belysningsprogram är framtaget under 2013 för hållbar belysningsplanering. Utifrån belysningsprogrammets plan och strategi fortsätter arbetet med att effektivisera och skapa trygg och enhetlig belysning i Karlstad. Detta via bland annat styrssystem för att dimma ner befintlig belysning under delar av dygnet samt byta ut belysningen på GC vägar till mer energieffektiv och säker belysning.

2. Minska påverkan från arbetsfordon, förbättra fordonsflottan och effektivisera transportarbetet.

Det har skett en stor omställning till miljöfordon på fordon- och verkstadsenheten. Först gällande personbilar men nu också arbetsfordon. Totalt har kommunen ca 130 arbetsfordon vilka enskilt har störst miljöpåverkan på fordonssidan. Idag är den största utmaningen att hitta tunga lastbilar i miljöfordonsutförande. Under 2014 skall arbete fortsätta med att byta ut arbetsfordon till miljöfordon och arbetsmaskiner med bättre miljöklass. Fordonsenheten äskar också medel för att övergå till combispridare för spridning av saltlake på vägar i Karlstad. Saltlake är effektivare än enbart salt med ett minskat saltbehov på ca 70 procent, idag används ca 200 ton salt per år vilket ger negativa effekter på omgivande mark. Saltlake ligger kvar längre på vägarna vilket även ger minskat transportbehov.

En överflyttning av medel begärs också för åtgärd som ej blir genomförd 2013 (VA-enhetens) till att färdigställa cykelpendlarstråket till Hammarö. Knappt var femte av alla resor i Karlstad sker med cykel och andelen cyklister ökar stadigt. Karlstads gator kommer i framtiden behöva klara av att transportera fler människor och mer gods på ungefär samma yta som i dag. Det är därför en nödvändighet att stärka kapaciteten för och attraktiviteten hos de trafikslag som är yt- och transporteffektiva – däribland cykeltrafiken.

3. Ökad biologisk mångfald genom restaurering av områden med höga naturvärden.

Förvaltningen har arbetat aktivt med naturvård men trots det når man inte upp till de nationella miljömålen. För att uppnå de nationella målen behövs ökad takt i arbetet med skydd av områden, skötsel i skyddade områden, restaurering och fortsatt hävd av ängs- och hagmarker. Föreslagna åtgärder är en fortsättning på 2012 och 2013 års åtgärder för att genomföra restaureringsinsatser utifrån resultatet av ängs- och hagmarkinventeringen. Bland annat på Jäverön och Alters strandäng. Samt uppföra en permanent naturvårdsutställning i centrala Karlstad för att medborgarna skall ha lättillgänglig tillgång till information om natur- och rekreationsplatser.

4. Ökad mark- och vattenkvalité genom minskad påverkan från enskilda avlopp och förorenad mark.

Det finns idag god rening för att minska fosfor- och kvävehalten i det kommunala avloppsvattnet. Kommunövergripande är utsläppen från enskilda avloppsanläggningar större än från kommunala reningsverk. Därför är förslaget att avsätta extra resurser för att komma tillrätta med förvaltningens enskilda avlopp för att de ska klara dagens belastning och gällande lagkrav. Det gäller tex Färjestads ridklubb, Alsters Herrgård och Brakerud.

Idag har många städer stora problem med kostsamma saneringar av förorenad mark vid nyexploatering och ombyggnationer. Miljöfarliga ämnen har kontaminerat marken genom tidigare verksamheter allt från industriell verksamhet till läckande villaoljecisterner. I miljömiljonerna 2013 finansierades ett samverkansprojekt med Sveriges Geologiska Institut, SGI,

där Wermlandskajen har fungerat som testlokal för hur föroreningar sprids i marken och vilka alternativa metoder som finns för att ta hand om föroreningarna. Just i projektet Wermlandskajen kan en sanering kosta uppemot 40 miljoner kronor beroende på vilken verksamhet som kommer att bedrivas på platsen.

Förslag är att fortsätta finansiera detta forskningsprojekt i samverkan med SGI och Naturvårdsverket för att få fram nya nationella kriterier och arbetssätt för att förbättra och minimera kostnaderna för att sanera förorenad mark.

Åtgärdsförslagen är sammanvägda utifrån de ovan beskrivna kriterierna för att minska den betydande miljöpåverkan, uppfylla de nationella miljömål och genomföra den strategiska planen. Alla avdelningar har varit delaktiga i processen från identifiering av nuläge, framtagande av mål och förslag till åtgärder.

Flera av åtgärderna har en tidplan över fler år. I detta dokument redovisas endast åtgärder för 2014. Åtgärderna för 2014 är kostnadsberäknade till 27 miljoner kronor. Utöver budgetanslaget på 25 miljoner, föreslås att de 2 miljoner som 2013 avsatts till VA-verksamhetens projekt "Slamsilo" överförs till 2014 och istället förbrukas inom projektet "Cykelpendlarstråk till Hammarö". De åtgärder som finns i löpande verksamhet och de som ryms inom befintlig budget redovisas i den strategiska planen. Uppföljning av mål och åtgärder kommer att ske löpande via miljösamordnaren och resursperson. Löpande rapporter kommer att ske till styrgruppen bestående av förvaltningen ledningsgrupp. Väsentliga avvikelser från handlingsplanen rapporteras till nämnden.

Under hösten 2014 kommer en handlingsplan för 2015 att presenteras för nämnden.

Hans Wennerholm
teknik och fastighetsdirektör

Maria West
t.f. enhetschef

Beslutet skickas till
Charlotte Wedberg, teknik- och fastighetsförvaltningen
Maria West, teknik- och fastighetsförvaltningen
Carina Strandberg, teknik- och fastighetsförvaltningen